

meligt at kunne overvinde en inhabil patients modstand mod lægebehandling.

Justitsministeriet er imidlertid enig med flertallet i, at regler, der muliggør sådanne tvangsmæssige indgreb, af de grunde, der er nævnt af flertallet, ikke bør fastsættes i værgemålsloven.

Disse problemer må derimod overvejes i forhold til den offentligretlige regulering på de områder inden for social- og sundhedslovgivningen, hvor der kan være behov for at anvende tvang, og hvor der i forvejen findes visse regler om tvang, herunder bl.a. om magtanvendelse i forbindelse med ophold på sociale institutioner.

Mindretallets forslag om en bestemmelse om fratagelse af handleevne vedrørende personlige spørgsmål er derfor ikke medtaget i lovforslaget.

4.5. Samværgemål

Efter lovforslaget og i overensstemmelse med udvalgets forslag er der efter § 7 mulighed for – som en videreførelse af de gældende regler om lavværgemål – at etablere samværgemål, hvor den, der er under værgemål, og samværeren skal disponere i fællesskab.

Hovedbetingelsen for at iværksætte sådanne værgemål er, at den pågældende selv anmoder om samværgemålet og har den fornødne forståelse af, hvad dette indebærer.

Efter gældende ret anvendes der ved lavværgemål ikke et egentligt medicinsk kriterium, og det foreslås, at samtykkekravet alene suppleres med den mere generelle betingelse om, at behovet for hjælp til at administrere formuen eller varetage andre økonomiske anliggender skal skyldes »uørfarenhed, svækket helbred eller anden lignende tilstand«.

Samværgemål er – ligesom lavværgemål i dag – begrænset til at angå økonomiske spørgsmål, idet personer, der kan medvirke ved økonomiske dispositioner, må forventes også at kunne tage vare på sig selv. Der foreslås således ikke en adgang til at iværksætte samværgemål med hensyn til personlige spørgsmål.

Behovsvurderingen er den samme, som er beskrevet i afsnit 4.3.2. vedrørende værgemål angående økonomiske forhold efter lovforslagets § 5.

Samværgemålet kan som noget nyt i forhold til de gældende regler om lavværgemål begrænses til at angå bestemte aktiver eller anliggender, ligesom samværgemålet vil kunne tidsbegrænses. Endvidere foreslås det, at personer under samværgemål, således som det også er tilfældet for personer under værgemål efter § 5, ikke skal fratages den retlige handleevne. Som følge heraf skal samværgemål fremover ikke tinglyses, således som det er tilfældet for lavværgemål.

At handleevnen ikke fratages kan medføre en risiko for, at den, der er under samværgemål, alligevel optræder på egen hånd. Bevarelse af handleevnen

vil således kunne medføre, at kolliderende retshandler i form af, at den pågældende dels handler alene, dels indgår aftale i forening med væreren på det samme område, muligvis vil kunne forekomme. Af hensyn til tredjemand er betænelighederne ved at lade personer under værgemål bevare handleevnen større ved samværgemål end ved § 5-værgemål, idet den persongruppe, som samværgemål retter sig mod, i praksis vil være bedre i stand til at optræde på egen hånd end størstedelen af dem, der kommer under værgemål efter § 5.

Justitsministeriet er imidlertid enig med udvalget i, at fratagelse af den retlige handleevne ville stride mod grundtanken bag den foreslåede nyordning. Som ved § 5-værgemål må løsningen i givet fald være den, at man i tilfælde, hvor risikoen for, at den, der er under samværgemål, handler på egen hånd, er reel, overvejer, om behovet for fratagelse af den retlige handleevne efter § 6 foreligger.

4.6. Det mindste middels princip og ophævelse af værgemål

Det foreslås i lovforslagets § 8, stk. 1, at værgemål efter lovforslagets § 5 og § 7 skal afpasses efter behov og ikke må være mere omfattende end nødvendigt, ligesom der ikke kan ske fratagelse af den retlige handleevne efter lovforslagets § 6, hvis den pågældendes interesser i tilstrækkeligt omfang kan tilgodes ved værgemål efter § 5. I overensstemmelse med udvalgets forslag foreslås dette »mindste middels princip« udtrykkeligt lovfæstet som grundlag for udformningen af de individuelle værgemålsforanstaltninger. I øvrigt foreslås det, at alle værgemålsordningerne, også med fratagelse af den retlige handleevne efter lovforslagets § 6, kan tidsbegrænses, jf. lovforslagets § 8, stk. 2.

Værgemål til særlige enkeltstående opgaver, der i dag i sygdomstilfælde iværksættes med hjemmel i myndighedslovens § 59, vil for fremtiden få form af begrænsede værgemål efter § 5 eller § 7, som vil kunne tidsbegrænses, bl.a. hvis tilstanden er midlertidig. Om iværksættelse af særligt værgemål på grund af fravær henvises til lovforslagets § 49 om beskikkelse af særlige værger, se herom afsnit 12.

For alle værgemålsordninger gælder efter lovforslagets § 9, at de efterfølgende skal ændres til et mindre eller mere indgribende værgemål, hvis ændrede forhold giver anledning til det.

Endelig skal værgemålet ophæves, hvis betingelserne for at træffe beslutning efter § 5 – § 7 ikke længere er til stede, jf. lovforslagets § 10.

Udvalget har overvejet, om der bør være begrænsninger i, hvor hyppigt en sag om ændring eller ophævelse af et værgemål kan begyndes. Frister af denne type kendes på andre retsområder, men udvalget har ikke haft oplysninger, der tyder på et sådant misbrug af ændrings- og ophævelsesreglerne, at en frist af denne type skulle være nødvendig.